

Het is herfst; najaarsbloeiers en bomen en struiken vol zaden en vruchten in een bont palet aan herfsttinten

Het bijenjaar begint na de zomerdracht. Bijenvolken bereiden zich dan voor op de winter. Bijen die in het najaar worden geboren moeten gezond zijn en tijdens hun ontwikkeling optimaal gevoerd zijn. Alleen zo kunnen ze als winterbijen ervoor zorgen dat het volk goed door de winter komt.

Het begin

Zorgen voor je tuin lijkt daar enigszins op. In het vorige artikel schreef ik dat de hovenier in de zomer rondkijkt of de planten op de juiste plek staan. Komen ze door de groeiende struiken en bomen niet te veel in de schaduw, passen ze voor wat betreft kleur en vorm wel bij elkaar of is de plek te droog dan wel te nat. In de zomer bepaalt de hovenier welke acties hij of zij in het najaar moet ondernemen.

Wat is er te doen: vermeerderen

Een tuin aanplanten en op orde houden is een kostbare aangelegenheid. Het is interessant om zelf planten te vermeerderen door zomer- of winterstek, zaaien of scheuren. Veel informatie over vermeerdering van specifieke planten kunt u vinden op het internet.

Zomerstek

Soms ziet u bij iemand in de tuin een geweldig bloeiende struik met volop foeragerende insecten, bijvoorbeeld Amerikaanse sering (*Ceanothus thyrsiflorus repens*) met zijn prachtige diepblauwpaarse bloemen. U kunt dan natuurlijk naar een tuincentrum gaan en de plant voor een stevige prijs aanschaffen. Wat u ook kunt doen is aanbellen en vragen of u enkele zomerstekken van de plant mag knippen (in ruil voor een pot honing). Zorg dan voor voldoende afgeharde stekken en knip de stekken af net onder een knoop. Daar worden namelijk later de wortels gevormd. Steek de stekken in schone vochtige stekgrond, dek ze af met folie tegen uitdroging en bescherm ze tegen de zon. Stekpoeder

wordt steeds minder gebruikt. Sommigen gebruiken als alternatief honing of kaneel omdat die de schimmelgroei beperken. Met een goede verzorging zijn de stekken vóór de winter aan de wortel. Zo komt u vrij eenvoudig voor een lage prijs aan nieuwe planten voor de tuin.

Zaad

Bij Nieuw Robbekampen wordt in het hele groeiseizoen zaad geoogst, onder andere van klapprozen. Dat zaad is gemakkelijk te winnen door de rijpe zaadbol om te keren; het zaad valt er zo uit. Ook bij salie, reseda en kaasjeskruid kunt u gemakkelijk de zaaddozen leeg schudden. Bij andere planten is dat soms lastiger. Daarvoor kunt u fijn gaasdoek om de uitgebloeide bloem binden, wachten tot het zaad rijp is en het op een droge dag oogsten. Vervolgens is de vraag: gelijk zaaien of wachten? Wanneer je zaden het beste kunt toevertrouwen aan de grond is per plant verschillend. Sommige zaden ontkiemen pas na anderhalf jaar kiemrust, bijvoorbeeld die van de vaantjesboom of zakdoekenboom (*Dividia involucreta*). Veel zaden hebben een ingebouwde kiemrust, waardoor ze pas kiemen na de winter in het nieuwe groeiseizoen. Andere zaden kiemen vrij snel, zoals brandende liefde (*Lychnis chalcedonica*). Door ze na de oogst te zaaien heb je voor de winter al planten die het volgende jaar met felrode bloemen de aandacht in de tuin trekken.

Scheuren

Een manier om snel aan veel plantmateriaal te komen is planten in

augustus-september uit de grond te halen en ze in stukken te snijden of te scheuren. Belangrijk is dat aan elk stukje plant een groeipunt en wortels zitten. U kunt ervoor kiezen om ze direct op de juiste plaats uit te planten of, als de plantjes erg klein zijn, ze eerst op te potten. Als u de planten scheurt in augustus en kiest voor oppotten dan hebben ze bij een goede verzorging in oktober voldoende wortel gemaakt om uitgeplant te worden. Voor de winter wortelen de jonge planten door en in het voorjaar groeien ze gewoon verder. Veel vaste planten kunnen gescheurd worden, zoals asters, guldenroede (*Solidago* spp.), perzikkruid (*Persicaria maculosa*), salie (*Salvia* spp.) en vetkruid (*Sedum* spp.). Ook prijzige vaste planten uit tuincentra kunt u zo zelf vermeerderen.

Herfstbloeiers

Voor onze honingbijen is het belangrijk om in de herfst voldoende stuifmeel te kunnen verzamelen. Met dat stuifmeel worden de larven, de toekomstige winterbijen, gevoerd en wordt het eigen eiwit-vetlichaam op peil gehouden. Dat zorgt ervoor dat de bijenvolken sterk de winter in kunnen. Er zijn veel planten die uitstekend in de stuifmeelbehoefte van bijen kunnen voorzien. Ik noem er enkele: de bekende klimop (*Hedera helix*), blauwbaard (*Caryopteris* spp.), *Abelia x grandiflora* die tot laat in het jaar bloeit, asters in vele vormen en kleuren, pindakaasstruik of kansenboom (*Clerodendron bungei*), rozemarijn (*Rosmarinus officinalis*) en steentijm (*Calamintha nepeta*).

1. Osagedoorn (*Maclura pomifera 'Inermis'*), 2. Bijenboom (*Tetradium daniellii*), 3. Gelderse roos (*Viburnum opulus*), 4. Pioenroos (*Paeonia lutea*), 5. Kardinaalsmuts (*Euonymus europaeus*), 6. Witte acacia (*Robinia pseudoacacia*), 7. Chinese vernisboom of blazenboom (de gangbare naam) (*Koelreuteria paniculata*), 8. Chinese zoethout (*Glycyrrhiza yunnanensis*. De naam komt op verschillende manieren voor; volgens een echte kenner is dit de juiste naam), 9. Boomhazelaar of Turkse hazelaar (*Corylus colurna*), 10. Pawpaw-boom of Prairiebanaan (*Asimina triloba*).

Wat is er te zien: vruchten en zaden

In het najaar is zichtbaar wat de activiteiten van bestuivende insecten hebben opgeleverd. Het is dan de moeite waard om rond te lopen en de grote diversiteit aan vruchten en zaden te bewonderen. Veel bezoekers genieten van de kleuren, de vormen en de uitbundigheid waarmee planten bloeien. Zeker zo interessant is de

diversiteit aan vruchten en zaden. Net zoals de bladvormen karakteristiek zijn voor soorten en variëteiten, zo zijn dat ook de vruchten van bijvoorbeeld de ongeveer twintig soorten esdoorns die in de landschapstuin van Nieuw Robbekampen staan. Op de laatste open dag in september 2019 was er een selectie gemaakt van dertig verschillende vruchten en zaden afkomstig uit de landschapstuin. Aan

Jan van Egmond scheurt hier het Zeeuws knoopje (*Astrantia major*).

De Amerikaanse sering (*Ceanothus thyrsiflorus repens*) is te vermeerderen door een zomerstek.

de hand van nummers konden bezoekers een lijst invullen met de mogelijke herkomst. Van de vele tuinliefhebbers en -kenners was de hoogste score vijf goed. In de maand september komt er op de site van de landschapstuin weer een overzicht (Robbekampen.nl). U wordt uitgenodigd om uw kennis te testen. Voor de deelnemer met de hoogste score ligt een leuke attentie klaar. ●